

УПРАВЛЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНА КОМПАНИЯ ПО ВРЕМЕ НА КРИЗА

Александър Георгиев Данаилов

Е-поща: alexsandar0693@gmail.com

Магистър специалност „Мобилни и уеб технологии“

Икономически университет – Варна

Резюме: Настоящият научен доклад представя една много важна тема, която засяга много международни компании, като поставя на фокус една международна компания, която се е справила с няколко кризи. Посредством теории по тази тема, са обобщени основни антикризисни стъпки. Посочени са резултати от излизане от финансовата криза на изследваната компания. Докладът е разработен да може да даде препоръки и ефективни взаимоотношения за извеждане на фирмата от криза. Целите на задачата е да се анализира същността на фирменото управление, да се набележат основните възможности една фирма да изпадне в кризи и да се очертаят основните фактори на външна и вътрешна среда на фирмата към появяване на криза.

Ключови думи: стратегии, криза, управление.

JEL: F65, Q50, G01.

DOI: <https://doi.org/10.58861/tae.grdier.2024.07>

Тази статия се цитира по APA стил, както следва: Данаилов, А. (2024). Управление на международна компания по време на криза. *Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения*, (1), 67-78. <https://doi.org/10.58861/tae.grdier.2024.07>

MANAGING AN INTERNATIONAL COMPANY DURING A CRISIS

Alexander Georgiev Danailov

E-mail: alexsandar0693@gmail.com

Master student in Mobile and Web Technologies

University of Economics - Varna

Abstract: This scientific report presents a very important topic that affects many international companies by focusing on an international company that has dealt with several crises. By means of theories on this topic, basic anti-crisis steps are summarized. The results of exiting the financial crisis of the investigated company are indicated. The report is designed to be able to provide recommendations and effective relationships to bring the company out of crisis. The objectives of the task are to analyze the essence of company management, to identify the main possibilities for a company to fall into crises and to outline the main factors of the company's external and internal environment leading to the emergence of a crisis.

Keywords: strategies, crisis, management.

JEL: F65, Q50, G01

DOI: <https://doi.org/10.58861/tae.grdier.2024.07>

This article shall be cited in APA style as: Danailov, A. (2024). Managing an international company during a crisis. *Global and regional dimensions of international economic relations*, (1), 67-78. <https://doi.org/10.58861/tae.grdier.2024.07>

Въведение

Променящите се икономически условия в нашата страна и необходимостта от преосмисляне на редица въпроси от икономическата теория и практика, налагат извършването на промени и в областта на икономическия анализ. Приоритетното положение в тази област придобива анализът на финансовото състояние на фирмата. Той се поставя на първо място защото неговите резултати отразяват в най-голяма степен ефективността от използването на наличните ресурси и постигнатите при това финансови резултати. Чрез характеристика на финансовото състояние се придобива представа за възможностите на фирмата да осъществява даден тип стопанска дейност. То изразява и качеството на връзките на фирмата с останалите стопански субекти. Финансовото състояние на фирмата не може да се определи еднозначно, само с помощта на една икономическа величина. Ето защо след изясняване на неговата същност е необходимо да се дефинира определена система от икономически показатели. Тя трябва да дава възможност за задоволяване на информационните нужди на редица вътрешни и външни потребители с данни за финансовото състояние на фирмата. Като основни направления при практическото провеждане на анализа могат да се посочат: анализ на структурата на капитала; анализ на платежоспособността и ликвидацията; анализ на масата на паричния поток и анализ на рентабилността.

Актуалността на темата „Управление на бизнес по време на криза“ се подкрепя и от зачестилите финансови кризи, в които изпадат както малки предприятия, но и финансови и производствени световни гиганти и корпорации. В последните години се превръща в ежедневие да четем за поредния скандал, който поставя водеща компания в криза, а бъдещето на нейните вложители и служители - под въпрос. Начинът, по който действате и реагирате при криза, може да предопредели бъдещето на компанията Ви. Според доста малки фирми кризисните връзки с обществеността (PR) е тема, която е актуална единствено за големите корпорации. В действителност, всяка компания може по всяко време да се окаже в криза. Докато мислите, че вашият малък бизнес стои далеч от обществен интерес и е застрахован срещу подобни ситуации, можете да се окажете в ситуация, при която да загубите компанията си.

Компаниите постоянно се сблъскват с кризи – изваждане на продукти от пазара, затваряне на заводи, дефектни стоки, престъпно деяние, извършено от

служител, компрометиране на член от менижърския екип, взел свободомислещо решение в личния си живот и т.н. Фактът, че за подобни истории слушаме по новините и коментираме с колеги, доказва колко голяма е силата на кризисната комуникация и кризисния PR. Според дефиницията на Института за кризисен PR, кризата представлява сериозен проблем за бизнеса, който предизвиква подробно медийно отразяване. Засиленият обществен интерес в резултат на това ще повлияе на нормалното функциониране на организацията и също така би могло да има политическо, правно, финансово и правителствено влияние върху бизнеса (Institute for Public Relations, 2007).

Целесъобразните решения и действия при кризи в дадена организация до голяма степен зависят от предварителната подготовка на системата, изградените структури, елементи и функционални връзки. Оценката, прогнозирането на развитието и вземането на решения за преодоляване на кризите са привилегия на висшето ръководство, но те са силно зависими от предварително създадената организация по управление на кризи в самата структура.

Всяка криза, независимо от нейната същност, се характеризира с време, възможност за нарастване и елемент на изненада.

Макар и да звучи странно, най-добрият сценарий при кризисни ситуации е компанията сама да съобщи лошите новини. Това е проактивна позиция и така се избягва необходимостта компанията да се принуди да заеме отбранителна позиция. Ако кризата е предвидима – лоши финансови данни - например, на PR специалистите предстои да се възложи да разработят стратегия за правилното отразяване на ситуацията.

1. Дефиниции на кризи

Като цяло съществуват множество дефиниции на кризата, които като цяло илюстрират различните начини за разбиране и разглеждане на този термин. Кларк определя бедствие или криза като „всяко непланирано събитие, което може да причини смърт или значителни наранявания на служители, клиенти или обществеността; затворете бизнеса си; прекъсване на операциите; причиняват физически щети или щети на околната среда; или застрашават финансовото състояние или обществения имидж на съоръжението” (Clark, 1995). В речника на Merriam-Webster е дадено следното определение за криза сред много други,

„нестабилно или решаващо време или състояние на нещата, в което предстои решителна промяна; такава ясна възможност за крайно нежелан изход“ (Merriam - Webster, 2024). Тези определения по-скоро отнасят се към термина като относително неочаквано или непредсказуемо събитие, което се характеризира с висока несигурност и потенциални отрицателни резултати. В своята книга (Coombs, 2015), разделя цялостния термин криза на два вида, бедствие и организационна криза. Подобно на определенията по-горе, той твърди, че бедствията са внезапни, разрушителни събития, които представляват риск и изискват нови процедури за справяне с тях. Относно организационната криза обаче, заявява той че кризата в този смисъл обикновено зависи от различни гледни точки и „е възприемането на непредсказуемо събитие, което заплашва важни очаквания на заинтересованите страни, свързани със здравето, безопасност, екологични и икономически въпроси“ (Coombs, 2015). Това предположение, че определението за организационна криза е субективно и зависи от гледната точка или възприятието на заинтересованите страни, се подкрепя и от други автори.

Въпреки, че авторите може да не са съгласни с еднаква дефиниция на кризата, става ясно, че днешната динамична бизнес среда излага фирмите на различни бизнес прекъсвания и икономически промени. Кризисните събития възникват в различни форми, от екологични и природни бедствия, до вътрешнофирмени конфликти, кризи на репутацията, до икономически, финансови или глобални кризи. Като такива те могат да имат опустошителни въздействия върху организациите, поради което има а необходимост от по-добро разбиране на ефективното управление на организационни кризи като цяло. Още през 90-те години се твърдеше, че „стратегическото планиране без включване на управлението на кризи е като поддържане на живот без гаранция за живот“ (Milburn, Schuler, Watman, 1983). Най-новото определение за управление на кризи е „стратегии, процеси и мерки, които са планирани и въведени в действие за предотвратяване и справяне с кризи“ (Kraus, Moog, Schleppehorst, Raich, 2006). С други, но сходни думи, управлението на кризи „се стреми да предотврати или намали негативните резултати от кризата и по този начин да защити организацията, заинтересованите страни и индустрията от вреда (Coombs, 2015).

2. Управление на фирма

Управлението на фирмата е процес на целенасочени взаимно свързани въздействия от страна на субекта на управление върху обекта на управление, чрез което се поддържа, или променя неговото състояние, обезпечаващо постигането на конкретни предварително зададени цели.

За нормалното протичане на този процес е необходимо създаването на съответната организация подреждаща във времето и пространството елементите на управляващата система. Обект на организацията на управлението са системите за управление (Панайотов, 1999).

Всеки собственик и управител на фирма се нуждае от навременна и надеждна информация за икономическото здраве на своята компания. Основното предназначение на текущите и периодични финансови анализи е да представят вярна и пълна картина за това как е работила фирмата през даден период от време, какво отражение дават върху нейната стойност, върху дохода (печалбата) и други решения, взети от ръководството, нови начини на организация на дейността и, използването на нови технологии, закупуването на нови активи, наемането или освобождаването на хора, откриването или закриването на отдели, производства, пускането или спирането на различни продукти и услуги, появата на конкурентни играчи и продукти на пазара, промяната във вкусовете на потребителите и пр.

Често подобен анализ разкрива пред ръководството на фирмата незадоволителни резултати и тенденции, част от които са и първите симптоми на зараждаща се във фирмата криза. Всяка криза е уникална. Тя се проявява в система и по начин, които не биха могли да бъдат повторени. От друга страна, кризите си приличат, тъй като в дадена бизнес среда, те имат сходни характеристики, форми, структури и развитие. Кризата съдържа опасност от ескалация и може да доведе до неподдаващи се на контрол верижни реакции. Последиците могат да са във вреда, които засягат тежко елементите на системи, не участващи в тези процеси.

3. Ролята на мениджъра по време на криза

Съставянето на план за отстраняване на потенциална криза няма за цел да предотврати възникването на нова криза, а се използва за да се справи със сегашната настъпила криза. Няма как да се предвиди каква криза ще сполети

дадената фирма, че да имаме план за всяка една криза. По този начин могат да се намалят отрицателните последици от кризата и ситуацията да се нормализира по-бързо.

Мениджърите могат успешно да разработят ефективен план за справяне с потенциална криза, като следват следните стъпки

Стъпка 1: Сформируйте екип за планиране.

Стъпка 2: Разгледайте обхвата на проблема

Стъпка 3: Разработване на план

Стъпка 4: Тестване на разработения план

Стъпка 5: Актуализирайте плана в съответствие с икономическите предположения и факторите, влияещи на пазара (Люки, 2007).

Ефективността на ръководителя се оценява по различни показатели, но винаги си струва да се помни ефективността на диалога с подчинените и интегрирането на комуникацията със служителите в собствения отдел и с други отдели на компанията. Това също е механизъм за обратна връзка за оценка на работата на мениджъра. (Узунова, 2007).

Лидерите имат силата да обединяват хората и да ги карат да действат като екип. Работата върху нещо полезно може да помогне за намаляване на напрежението, намаляване на страха и разрешаване на кризи.

Лидерите могат също така да бъдат полезни за връщането на хората към рутина. Връщането към работа има терапевтичен ефект. То намалява страха, който работниците изпитват, когато не правят нищо, само седят, чакат и правят. То елиминира спекулациите, клюките и слуховете от всякакъв вид. И най-важното, кара хората да се чувстват като част от решението и че те са тези, които правят нещата по-добри.

4. Характеристика на фирмата

Фирма е създадена през 2002 година и регистрирана като еднолично дружество с ограничена отговорност (ЕООД). Седалището на фирмата е в Тузла Истанбул. Фирмата се занимава с транспорт и логистика в световен мащаб. Фирмата оперира в малко над 94 града. Фирмата предлага дейностите по контейнерни превози, включително демюрейдж и задържане, обработка на терминали, документация и услуги за контейнери и съхранение на контейнери.

Сегментът му за логистика и услуги предлага интегрирани решения за транспорт, изпълнение и управление, като сухопътен транспорт, складиране, управление на веригата за доставки, логистика на студената верига и услуги по поръчка.

Фирмата заема едно от водещите места в своята област на действие и разбира се има своя не малък принос в регионалната и национална икономика, поради обема на внасяните данъци и такси. За доброто финансово състояние и финансовата сила на фирмата говори и анализа на изложените по-долу характеризиращи я параметри, като голяма фирма също не можем да избегнем и кризите които са претърпели и съответно са се справили.

5. Кризисно фирмено състояние

5.1. През анализираниите години капиталът се увеличава непрекъснато, като през 2021 г. това увеличение е по-силно изразено, отколкото през предходната 2020 г. Това увеличение се дължи почти изцяло на увеличението на печалбата на дружеството, а включването на фонда за преоценка няма значителен ефект върху определянето на размера на собствения капитал. С увеличаването на собствения капитал на дружеството необходимостта от чужд капитал намалява. Размерът на постоянния капитал, използван от дружеството с течение на времето, зависи от размера на нетния оборотен капитал. Частта от собствения капитал на акционерите, вълпътена в текущите активи.

Таблица 1 Данни собствени изчисления

(хил. долари)

Показатели	2019	2020	2021
Основен капитал	100	100	100
Допълнителен капитал	0	0	0
Резерви	23	23	23
Преоценъчен резерв	10	11	14
Печалба	79	82	152
Собствен капитал	212	216	289

Източник: Административният отдел на Фирмата.

5.2. Анализирайки капиталовия механизъм на фирмата, стигаме до извода, че съществуващата капиталова структура е силно рискова. Докато за 2019 г. относителният дял на заемния капитал е в допустимите граници, то неговото нарастване за последващите две години увеличава значително вероятността от неизпълнение на задълженията. От една страна съществува опасност фирмата да изпита трудности при изплащането на лихви и заеми, но от друга – цената на финансирането със заемен капитал е по-евтина от цената на собствения капитал.

Таблица 2. Данни собствени изчисления

(хил. долари)

Показател	2019	2020	2021
Собствен капитал	212	216	289
Заемен капитал (привлечен)	74	182	316
Общ капиталов курс	286	398	605
Капиталов механизъм	25.9	45.7	52.23

Източник: Административният отдел на Фирмата.

5.3. Високият коефициент на брутен дълг на Фирмата предполага, че дружеството е изправено пред реален риск от неизпълнение и трябва да предприеме действия за намаляване на равнището на дълга си, дори това да доведе до намаляване на общата рентабилност. За да стигне до този етап на задлъжнялост собственикът на фирмата е имал планове да излезе на Европейския пазар, като за целта се свързва с потенциален партньор в Европа с обещанието за увеличаване на печалбата. Предвид последиците от това решение считам, че ръководителят на Фирмата поема твърде висок финансов риск, без да е проучил отсрещната страна, като идеята е била за постигне висока възвръщаемост и увеличаване на печалбата.

Таблица 3. Данни собствени изчисления (хил. долари)

Показатели	2019	2020	2021
Краткосрочни и дългосрочни задължения	74	182	316
Общо пасиви	286	398	605
Коефициент на обща задлъжнялост	0.26	0.46	0.53

Източник: Административният отдел на Фирмата.

5.4. Показателите за ликвидност ни показват, че текущите активи позволяват на дружеството да покрие напълно краткосрочните си задължения към доставчици, служители и бюджета само през първата година от анализирания период. През следващите две години съотношението рязко спада. Дружеството изпитва постоянен недостиг на органични парични средства или активи, които лесно могат да бъдат превърнати в такива. Това означава, че на всеки \$ 0.45 текущи активи се пада \$ 1 текущи задължения, т.е. цялостното влошаване на коефициента на ликвидност в сравнение с 2019 г. се дължи, от една страна, на намаляването на размера на текущите активи, а от друга - на почти двойното увеличение на текущите задължения. Това означава, че 48 % от текущите активи се финансира чрез заеми.

Таблица 4. Данни собствени изчисления (хил. долари)

Показатели	2019	2020	2021
Краткотрайни активи	126	162	143
Текущи задължения	74	182	316
Коефициент на обща ликвидност	1.7	0.89	0.45

Източник: Административният отдел на Фирмата.

5.5. Коефициента на финансова стабилност отразява по-точно способността на дружеството да изпълнява краткосрочните си задължения, тъй като числителят включва само дълговите и финансовите пасиви. Всъщност дълговете са най-трудни за ликвидирание във възможно най-кратък срок. Въпреки това, ако няма задължение да се изпълняват дългови

задължения, но има задължение да се изпълняват дългови задължения, за да се осигури собствената свобода, това е в полза на много стъпки. Препоръчителната стойност на коефициента на свръхликвидност е поне единица. Според горната изчисления фирмата не е в добра позиция по отношение на ускорената ликвидност и за трите години от изследвания период. Установено е, че поради нарастването на текущите плащания и финансовите инструменти фирмата е в състояние да изплати около половината от текущите си задължения през 2019 г., през следващите две години това е по-малко от 1/5, а през 2021 г. се наблюдава намаление в сравнение с 2020 г. Влошаването на този показател до голяма степен се дължи на промените в относителния дял на материалните запаси (през 2020 г. те се увеличават с 5 % и представляват 80 % от общите текущи активи, но през 2021 г. намаляват с 10 % в сравнение с предходната година). От друга страна, основният фактор е рязкото увеличение на краткосрочните заеми (главно други текущи пасиви).

Таблица 5. Данни собствени изчисления

(хил. долари)

Показатели	2019	2020	2021
Краткотрайни активи	126	162	143
Материални запаси	95	130	101
Краткотрайни активи - материални запаси	31	32	42
Текущи задължения	74	182	316
Коефициент на ускорена ликвидност	0.42	0.18	0.13

Източник: Административният отдел на Фирмата.

6. Възможности за излизане от финансовата криза

Предложенията за подобряване на управлението като част от програмата за финансово реструктуриране могат да се обобщят в няколко обобщения:

- Основната цел на дружеството трябва да бъде да сведе до минимум размера на преките загуби от нелоялни конкуренти и доставчици и да ускори процеса на реализация на вносните продукти;

- Трябва да се обърне сериозно внимание на факта, че изчислените показатели за състоянието на дружеството не дават положителни резултати;
- Финансовото състояние на дружеството не е особено стабилно и няма изгледи за подобряване на показателите през следващия период;
- Подобряване на цялостната организационна структура на управление по производствени звена в рамките на дружеството;
- Преодоляване на недостатъците в организационната структура чрез назначаване на нови специалисти в основното производствено звено
- Разработване на стратегия за управление, очертаваща бъдещите иновационни и инвестиционни дейности;
- Подобряване на логистичната система в основните производствени обекти с цел оптимизиране на производствената структура и намаляване на запасите, държани като инвентар, като по този начин се осигурят повече свободни финансови ресурси.

В бъдеще, въз основа на наличните финансови ресурси, дружеството ще насочи стратегия към изграждане на затворен цикъл на предлагане на услуги. Всички дейности са придружени от политика на инвестиции и иновации, която е включена в цялостната корпоративна политика и стратегия на дружеството.

Управлението на качеството и оптимизирането на управлението е ключът към намаляване на разходите и превръщането му във важно конкурентно предимство на компанията на Турския пазар и евентуалното излизане на европейския пазар. Необходимо е разширяване и усъвършенстване на основните дейности на компанията в цялостната му дейност, финансиране на проекти за иновативни подходи, като цяло и редовно отчитане на резултатите като пряка мярка за контрол и функциониране.

Заклучение

Кризата в икономиката увеличава заинтересоваността от верен финансово-стопански анализ на всички равнища на управление на фирмата. В условията на пазарна икономика възникват потребности от гъвкави и разбираеми методики за анализ на дейността на фирмата. Като цяло, със средствата и методите на финансово-стопанския анализ на стопанската дейност следва да се обхванат

динамично всички параметри на управление на капитала и активите, нейното ефективно използване и възпроизводство.

Фирмата е една от многото фирми, които още преди да започнат да функционират добре и да реализират печалба, трябва да преминат през най-тежкия период от развитието на икономиката в Турция - държава, на която сега ѝ предстои навлизането на реални пазарни отношения.

Източници:

- Clark, J. (1995). Hope for the best, but plan for the worst - the need for disasters planning. *Employment Relations Today*, 41-53.
- Coombs, T. (2015). *Ongoing Crisis Communication: Planning, Managing and Responding*. New York: SAGE Publications, Inc.
- Institute for Public Relations. (2007, October 30). *Crisis management and communications*. Retrieved from Institute for Public Relations: <https://instituteforpr.org/crisis-management-and-communications/>
- Kraus, S., Moog, P., Schleppehorst, S., Raich, M. (2006). Risikomanagement als umfassende Krisenprevention. *Information Management & Consulting*, 68-77.
- Merriam - Webster. (2024, April 18). *Merriam - Webster*. Retrieved from Merriam - Webster: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/crisis>
- Milburn, T., Schuler, R.; Watman, K. (1983). Organizational Crisis. Part I: Definition and Conceptualization. *Human Relations*, 1141-1160.
- Люки, Р. (2007). *Управление на кризи: Прогнозиране и преодоляване*. София: Класика и стил.
- Панайотов, Д. (1999). *Психология на управлението: Парадигма на успеха: Измерения и тенденции на модерния свят*. София: Университетско издателство "Стопанство".
- Узунова, Ф. (2007). *Мениджмънт на персонала*. Варна: ТУ - Варна.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

БРОЙ 1
Свищов, 2024 г.

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

ISSUE 1
Svishtov, 2024

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:

Проф. д-р Галина Захариева – главен редактор	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Проф. д-р Веселина Димитрова – зам. главен редактор	(Икономически университет – Варна)
Доц. д-р Драгомир Илиев – зам. главен редактор	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Доц. д-р Александър Косулиев	(Русенски университет „А. Кънчев“)
Доц. д-р Валентина Макни	(Икономически университет – Варна)
Доц. д-р Георги Маринов	(Икономически университет – Варна)
Доц. д-р Здравко Любенов	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Доц. д-р Карина Саркисян-Дикова	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Гл. ас. д-р Александър Шиваров	(Икономически университет – Варна)
Гл. ас. д-р Галин Стефанов	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Гл. ас. д-р Даниела Илиева	(Русенски университет „А. Кънчев“)
Гл. ас. д-р Ивайло Петров	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Гл. ас. д-р Иван Ангелов	(Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов)
Гл. ас. д-р Мирослав Камджалов	(Икономически университет – Варна)
Гл. ас. д-р Недялка Александрова	(Икономически университет – Варна)
Гл. ас. д-р Петьо Бошнаков	(Икономически университет – Варна)

Адрес на редакцията:

Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

Главен редактор:

Проф. д-р Галина Захариева, e-mail: g.zaharieva@uni-svishtov.bg

Технически секретар:

Гл. ас. д-р Ивайло Петров, e-mail: mio.conf@uni-svishtov.bg

За всички представени за публикуване текстове се прилага процедура на двойно анонимно рецензиране.

Публикациите отразяват личните виждания на авторите. Авторите носят пълна отговорност за съдържанието на разработките, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници, както и за езиковото оформление на текстовете.

Условията и сроковете за приемане на текстове са посочени на адрес:

miojournal.uni-svishtov.bg

www.mioconference.eu

Адреси на електронното издание: miojournal.uni-svishtov.bg
dlib.uni-svishtov.bg

Алтернативен адрес: www.mioconference.eu

ISSN 2738-8573

© Академично издателство „Ценов“ – Свищов

Списание „Глобални и регионални измерения на международните икономически отношения“ (съкратено **ГРИМИО**) е правопреемник на изданията с научните резултати от ежегодната *студентска научно-практическа конференция*, организирана от *катедра „Международни икономически отношения“* при Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов. До 2020 година изданията са сборници със самостоятелни ISBN номера, а от 2021 до 2023 година са периодичен сборник с постоянен ISSN номер – достъпни във Виртуалната библиотека на Стопанската академия на адрес dlib.uni-svishtov.bg.

Първата конференция е проведена през 1996 година по идея на проф. д-р ик. н. Иван Стойков и на гл. ас. д-р Симеон Момчев, преподаватели към катедрата. Участници са студентите от трети курс на специалност МИО към Стопанската академия, а тематичният фокус е върху международните инвестиции.

От 2014 година към събитието се присъединяват преподаватели и студенти от *катедра „Международни икономически отношения“* при Икономически университет – Варна, а през 2015 година и от *катедра „Икономика и международни отношения“* при Русенски университет „Ангел Кънчев“.

През годините конференцията се утвърди като форум за научна изява на студентите и докторантите извън учебната аудитория и създаде възможност за разчупване на формалните отношения лектор-обучаем, обмяна на опит в провеждането на мероприятия, свободно споделяне на творчески идеи. Постепенно тематиката се разшири и обхваща широк спектър от области, влизащи в сферата на международните икономически отношения и международния бизнес.

Пленарната сесия на *Двадесет и осмата конференция* се проведе на 18 май 2024 г. присъствено в Базата за обучение на Стопанска академия в с. Орешак и в дистанционен формат чрез платформата BigBlueButton.

Journal “Global and Regional Dimensions of International Economic Relations” (abbreviated **GRDIER**) is the legal successor of the publications with the scientific results of the annual *student scientific-practical conference*, organized by *the Department of International Economic Relations* at Dimitar A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov. Until 2020, the editions are conference proceedings with independent ISBN numbers, and from 2021 to 2023 they are periodical collections with a permanent ISSN number - available in the Academy’s Virtual Library at dlib.uni-svishtov.bg.

The first conference was held in 1996 on the idea of Prof. Ivan Stoykov and Head Assistant Simeon Momchev, lecturers at the department. The first participants were the 3rd year IER students at the Tsenov Academy of Economics, and the thematic focus was on international investments.

Since 2014, the event has been joined by professors and students from *the Department of International Economic Relations* at the University of Economics – Varna, and in 2015 from *the Department of Economics and International Relations* at the Angel Kanchev University of Ruse.

Over the years, the conference has established itself as a forum for the scientific expression of students and doctoral students outside the classroom and has created an opportunity to break the formal lecturer-student relationship, exchange experience in conducting events, and freely share creative ideas. Gradually, the topics have expanded and cover a wide range of areas, entering the sphere of international economic relations and international business.

The plenary session of *the Twenty-eighth conference* was held on May 18, 2024 at Dimitar Tsenov Academy’s Training and Recreation Center in the village of Oreshak and online through the BigBlueButton platform.

СЪДЪРЖАНИЕ / CONTENT:

ECONOMIC IMPACT OF BRI INFRASTRUCTURE ON CHINA-BULGARIA RELATIONS: CURRENT SITUATION AND PROSPECTS	8
<i>Jingxin Hu</i>	
КАДРОВАТА ПОЛИТИКА В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	19
<i>Грета Иванова Цанова</i>	
PERSONNEL POLICY IN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS	19
<i>Greta Ivanova Tsanova</i>	
DISRUPTIONS IN THE SUPPLY CHAINS - FACTORS, EFFECTS AND RISK MANAGEMENT	28
<i>Gergana Kamenova Kaloyanova</i>	
БЪЛГАРСКИЯТ ИЗНОС В УСЛОВИЯТА НА ЧЛЕНСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ.35	
<i>Бирсен Хаяти Басри</i>	
BULGARIAN EXPORTS IN THE TERMS OF MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION	35
<i>Birsen Hayati Basri</i>	
ЧЛЕНСТВОТО НА УКРАИНА В ЕС – НАДЕЖДИ, ПРОТИВОРЕЧИЯ, ЗАПЛАХИ	47
<i>Даниела Росенова Козарова</i>	
UKRAINE'S EU MEMBERSHIP – HOPES, CONTRADICTIONS, THREATS.....	47
<i>Daniela Rosenova Kozarova</i>	
МЕТОДИ ЗА МОТИВИРАНЕ НА РАБОТНИЦИТЕ ДА СПАЗВАТ МЕРКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ.....	55
<i>Габриела Димова, Аника Николова</i>	
METHODS OF MOTIVATING EMPLOYEES TO COMPLY WITH SAFETY MEASURES..	55
<i>Gabriela Dimova, Anika Nikolova</i>	
УПРАВЛЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНА КОМПАНИЯ ПО ВРЕМЕ НА КРИЗА	67
<i>Александър Георгиев Данаилов</i>	
MANAGING AN INTERNATIONAL COMPANY DURING A CRISIS	67
<i>Alexander Georgiev Danailov</i>	
СПЕЦИФИКИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА КЛЪСТЕРИТЕ В СРАВНЕНИЕ С ТОВА НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ.....	79
<i>Светлин Борисов Рангелов</i>	
SPECIFIC IN THE MANAGEMENT OF CLUSTERS COMPARED WITH THAT OF INDIVIDUAL ORGANIZATIONS	79
<i>Svetlin Borisov Rangelov</i>	

TYPES OF INTERNATIONAL BUSINESS AND INTERCULTURAL COMMUNICATION IN GLOBAL BUSINESS	87
<i>Melisa Byulent Ismail</i>	
РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВИЯ ТУРИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ.....	93
<i>Жасмина Николаева Иванова, Емилиан Станиславов Енчев</i>	
DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM IN BULGARIA.....	93
<i>Zhasmina Nikolaeva Ivanova, Emiliyan Stanislavov Enchev</i>	
КОНКУРЕНТНО РАЗУЗНАВАНЕ В СЕКТОРА НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ	104
<i>Бетина Диянова Минкова</i>	
COMPETITIVE INTELLIGENCE IN THE INFORMATION TECHNOLOGY SECTOR.....	104
<i>Betina Diyanova Minkova</i>	
ЧОВЕШКАТА ЦЕНА НА ТЕХНОЛОГИЧНИТЕ ИНОВАЦИИ ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА КОБАЛТОВИЯ ДОБИВ В КОНГО.....	116
<i>Екатерина Миленова Петрова, Златина Ивайлова Димитрова</i>	
THE HUMAN COST OF TECHNOLOGICAL INNOVATIONS THROUGH THE PRISM OF COBALT MINING IN CONGO	116
<i>Ekaterina Milenova Petrova, Zlatina Ivaylova Dimitrova</i>	
EMERGING MARKETS AND INVESTMENT OPPORTUNITIES	129
<i>Svetoslav Dragomirov Angelov</i>	
ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИНВЕСТИЦИИ ВЪВ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ В БЪЛГАРИЯ	140
<i>Велимир Георгиев Даскалов, Иван Петров Георгиев</i>	
TRENDS AND PROSPECTS OF INTERNATIONAL INVESTMENTS IN RENEWABLE ENERGY SOURCES IN BULGARIA	140
<i>Velimir Georgiev Daskalov, Ivan Petrov Georgiev</i>	
ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО И ВЛИЯНИЕТО НА GREENWASHING	151
<i>Гергана Цветанова Цветкова, Петра Валентинова Жечева</i>	
LITERATURE REVIEW ON THE DEVELOPMENT AND IMPACT OF GREENWASHING	151
<i>Gergana Tsvetanova Tsvetkova, Petra Valentinova Zhecheva</i>	
ТЕХНОЛОГИЧНИЯТ ПРОГРЕС И ТЪРГОВИЯТА В ТУРЦИЯ: ГЛОБАЛНИ ТЕНДЕНЦИИ И ЛОКАЛНИ ПРИЛОЖЕНИЯ	164
<i>Олчай Зикри Юсуф</i>	
TECHNOLOGICAL PROGRESS AND TRADE IN TURKEY: GLOBAL TRENDS AND LOCAL APPLICATIONS	164
<i>Olchay Zikri Yusuf</i>	

ОБЗОР НА ЦЕНОВИТЕ РАВНИЩА В МОРСКИЯ ТРАНСПОРТ С КОНТЕЙНЕРИ ВЪВ ВРЕМЕНА НА НЕСТАБИЛНОСТ В СЕКТОРА.....	175
<i>Веселина Руменова Борисова</i>	
OVERVIEW OF PRICE LEVELS IN MARINE CONTAINER TRANSPORT IN TIMES OF INSTABILITY IN THE SECTOR.....	175
<i>Veselina Rumenoa Borisova</i>	
БИТКОЙН ХАЛВИНГ И ВЛИЯНИЕТО МУ ВЪРХУ ПАЗАРА НА КРИПТОВАЛУТИ	186
<i>Пенко Ангелов Бяливанов</i>	
BITCOIN HALVING AND ITS IMPACT ON THE MARKET OF CRYPTOCURRENCIES	186
<i>Penko Angelov Byalivanov</i>	
ГЛОБАЛНИТЕ ВЕРИГИ ЗА ДОСТАВКИ - ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО ИМ ОТ БЪЛГАРСКИТЕ ФИРМИ.....	193
<i>Калин Михайлов Климентов</i>	
GLOBAL SUPPLY CHAINS - OPPORTUNITIES AND THREATS IN THEIR USE BY BULGARIAN ORGANIZATIONS.....	193
<i>Kalin Mihaylov Klimentov</i>	
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЯ НА МАРКАТА – СТРАТЕГИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	206
<i>Анета Иванова Лазарова</i>	
INTERNATIONALIZATION OF THE BRAND - STRATEGIES AND CHALLENGES	206
<i>Aneta Ivanova Lazarova</i>	
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНТЕРНЕТ В СФЕРАТА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ БИЗНЕС	220
<i>Фатме Мустафова Данаджијева</i>	
APPLICATION OF THE INTERNET IN THE SPHERE OF INTERNATIONAL BUSINESS.....	220
<i>Fatme Mustafova Danajieva</i>	

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ АВТОРИТЕ

- Допустимост на авторите: настоящи студенти бакалаври, магистри и докторанти в български или чуждестранни висши училища, обучаващи се в икономически специалности.

Формални критерии към структурата на разработката:

- Обем - до 27 000 символа с включени интервали (до 15 стандартни страници).
- Заглавие – ясно и точно формулирано, до 100 символа (с включени интервали).
- Пълно име на автора (авторите), е-поща, специалност и година на обучение, висше учебно заведение.
- Резюме – до 1500 символа (с включени интервали), да има характер на обобщение и да включва изследователски цели, методология и резултати.
- Ключови думи – от три до пет.
- JEL класификация - до три кода, поне един да попада в раздел F. International Economics (ideas.repec.org/j/index.html).
- Ако основният текст е на български език - следват заглавие, данни за автора (авторите), резюме, ключови думи и JEL, **преведени на английски език**.
- Текстът на доклада следва да бъде оформен в части, като се следва формата за писане на научни текстове **IMRAD** (Introduction, Methods, Results, Discussion). Допускат се допълнителни раздели, ако отговарят на концепцията на изследването.
- Допълнителните бележки, разяснения и коментари - под линия.
- Списък с цитираната литература - по **APA style**.

Технически изисквания за оформяне на материалите:

- Написани под Word for Windows.
- Размер на страницата: A4, 29–31 реда и 60–65 знака на ред.
- Полета: Top – 2,5 см; Bottom – 2,5 см; Left – 2,5 см; Right – 2,5 см.
- Наименование на статията: Cambria, 14 pt, с големи букви, Bold, центрирано.
- Имена на автора (ите), висше учебно заведение: Cambria, 12 pt, центрирано.
- За резюме, ключови думи и JEL: шрифт Cambria, размер 11 pt.
- За основния текст: шрифт Cambria, размер 12 pt.
- Разстояние между редовете: 1,5 lines.
- Номерация на страницата: долу вдясно.
- Текст под линия: размер 10 pt.
- Графики и фигури: таблиците, графиките и фигурите да се вграждат софтуерно в текста.
- Формулите се създават с Equation Editor.

Пълните и актуални изисквания са представени на miojournal.uni-svishtov.bg.

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ” - СВИЩОВ
DIMITAR A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS - SVISHTOV

ГЛОБАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ

Академично издателство „Ценов”
Ул. Емануил Чакъров 2, Свищов 5250, България

БРОЙ 1, 2024 г.
miojournal.uni-svishtov.bg

GLOBAL AND REGIONAL DIMENSIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Academic Publishing House “Tsenov” – Svishtov
2, Emanuil Chakarov street, Svishtov 5250, Bulgaria

ISSUE 1, 2024
miojournal.uni-svishtov.bg

ISSN: 2738-8573 (online)

miojournal.uni-svishtov.bg